

Znanja i stavovi opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu

Čović, Leona

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Bjelovar University of Applied Sciences / Veleučilište u Bjelovaru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:144:993137>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Bjelovar University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

VELEUČILIŠTE U BJELOVARU
STRUČNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVO

**ZNANJA I STAVOVI OPĆE POPULACIJE O
POREMEĆAJIMA LIČNOSTI U DRUŠTVU**

Završni rad br. 104/SES/2024

Leona Čović

Bjelovar, studeni 2024.

Veleučilište u Bjelovaru
Trg E. Kvaternika 4, Bjelovar

1. DEFINIRANJE TEME ZAVRŠNOG RADA I POVJERENSTVA

Student: **Leona Čović**

JMBAG: 0314025318

Naslov rada (tema): **Znanja i stavovi opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu**

Područje: **Biomedicina i zdravstvo**

Polje: **Kliničke medicinske znanosti**

Grana: **Sestrinstvo**

Mentor: **Tamara Salaj, mag. med. techn.**

zvanje: **viši predavač**

Članovi Povjerenstva za ocjenjivanje i obranu završnog rada:

1. **Ksenija Eljuga, mag. med. techn., predsjednik**
2. **Tamara Salaj, mag. med. techn., mentor**
3. **Đurđica Grabovac, mag. med. techn., član**

2. ZADATAK ZAVRŠNOG RADA BROJ: 104/SES/2024

U sklopu završnog rada potrebno je:

1. Opisati epidemiologiju, etiologiju i kliničku sliku te tipove poremećaja ličnosti.
2. Navesti najnovije smjernice u liječenju i rehabilitaciji osoba s poremećajem ličnosti.
3. Prikupiti podatke o znanjima i stavovima opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu pomoću strukturiranog upitnika.
4. Analizirati prikupljene podatke o znanjima i stavovima opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu pomoću strukturiranog upitnika.
5. Usporediti prikupljene rezultate o znanjima i stavovima opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu sa sličnim istraživanjima i kritički prikazati sličnosti i razlike.
6. Opisati proces zdravstvene njege osoba s poremećajem ličnosti.

Datum: 16. listopada 2024. godine

Mentor: **Tamara Salaj, mag. med. techn.**

Zahvala

Zahvaljujem se svojoj mentorici Tamari Salaj što ste podržali moju ideju o samom istraživanju i samoj temi.

Hvala

baki Ružici i didi Franji koji su uvijek bili tu uz mene i bez kojih ovaj fakultet ne bi bio moguć. Hvala vam što ste vjerovali u mene i podržavali me.

Hvala

mojim roditeljima Ivani i Tomislavu i sestri Rei koji su uvijek bili ponosni na mene i slavili svako moje postignuće na fakultetu zajedno sa mnom.

Hvala

mojoj drugoj baki Ljiljani što me uvijek u svemu podupirala na njezin poseban način. Hvala mome didi Ivici koji nije ovdje ali bi bio ponosan da vidi svoju unuku kako završava fakultet. Isto tako hvala mojoj teti Tatjani na svemu što je napravila za mene kroz moje obrazovanje i što sam se uvijek mogla osloniti na nju kada mi je to trebalo.

Hvala

mojim susjedima Robertu, Katarini, Renati i Loreni koji su uvijek bili tu uz mene kada mi je bilo najbolje i najteže. Hvala za svaku riječ i svaki savjet koji ste mi uputili kroz ovo moje putovanje zvano fakultet. Hvala za svaki osmijeh koji je uvijek pronašao put da me razveseli.

Hvala

mojim kolegama koji su ove tri godine uljepšali na najbolji mogući način. Uvijek ste bili uz mene, nasmijavali me, vjerovali u mene onda kada ja nisam i sve ostalo. Zajedno smo padali i ustajali kao najveći borci. Jedno nezaboravno iskustvo proživljeno upravo s vama.

Hvala

mojim prijateljima bez kojih ne bi bilo tako lako studirati. Hvala vam što ste ove studentske dane učinili posebnima i što ste znali imati prave riječi u pravo vrijeme.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. TIPOVI POREMEĆAJA LIČNOSTI.....	2
1.2. SIMPTOMI I ZNAKOVI	4
1.3. DIJAGNOZA.....	5
1.4. LIJEČENJE.....	6
2. CILJ RADA.....	8
3. ISPITANICI I METODE.....	9
4. REZULTATI	10
5. RASPRAVA.....	30
6. ZAKLJUČAK.....	34
7. LITERATURA	35
8. OZNAKE I KRATICE	37
9. POPIS GRAFIKONA.....	38
10. SAŽETAK.....	40
11. SUMMARY	41
12. PRILOZI.....	42

1. UVOD

Osobnost je način razmišljanja, osjećanja i ponašanja koji osobu čini različitom od drugih ljudi. Na osobnost pojedinca utječu iskustva, okolina (okruženje, životne situacije) i naslijeđene karakteristike. Osobnost osobe obično ostaje ista tijekom vremena, a kako bi se određeno ponašanje klasificiralo kao poremećaj ličnosti, nečiji način razmišljanja, osjećanja i ponašanja treba odstupati od očekivanja kulture. Obrazac iskustva i ponašanja obično počinje u kasnoj adolescenciji ili ranoj odrasloj dobi i uzrokuje uznemirenost ili probleme u funkcioniranju. Poremećaji osobnosti su skupina psihičkih poremećaja, oni uključuju dugoročne obrasce mišljenja i ponašanja koji se razlikuju od onoga što se smatra normalnim u nekoj kulturi. Poremećaji osobnosti u pravilu uzrokuju ozbiljne probleme u odnosima s okolinom, bilo prijateljskim, obiteljskim ili partnerskim, na poslu i u društvenim aktivnostima. Oni mogu otežati suočavanje sa svakodnevnim stresom i problemima. Poremećaji ličnosti obično počinju kada je osoba u rizičnim godinama, odnosno u tinejdžerskim godinama ili u ranim odraslim godinama. Uzrok navedenih poremećaja je nepoznat, no geni i iskustva iz djetinjstva poput zlostavljanja i traume vjerojatno igraju važnu ulogu. Simptomi svakog poremećaja osobnosti su različiti, ali svaki poremećaj uključuje probleme i neizvjesnost oko toga kako ljudi vide sami sebe. Postoji 10 vrsta poremećaja ličnosti, a oni su grupirani u tri različite kategorije koje se nazivaju klasteri. Tipovi u svakoj skupini imaju neke slične simptome i karakteristike (1,2).

1.1. TIPOVI POREMEĆAJA LIČNOSTI

Poremećaji ličnosti su dugotrajni obrasci ponašanja i unutarnjih doživljaja koji se značajno razlikuju od očekivanih ponašanja u društvu. Oni utječu na najmanje dva od ovih područja (3):

- Način razmišljanja o sebi i drugima
- Način emocionalnog reagiranja
- Način odnosa prema drugim ljudima
- Način kontrole vlastitog ponašanja

Poremećaji osobnosti klastera A uključuju neobične i čudne misli i ponašanja.

Ovoj skupini pripadaju:

- **Paranoidni poremećaj ličnosti**, u kojem osoba ima paranoju (ekstremni strah i nepovjerenje prema drugima). Ovakve osobe uglavnom misle da im netko pokušava nauditi te se javlja obrazac sumnjičavosti prema drugima i gledanja na njih kao na zle ili zlobne. Osobe s paranoičnim poremećajem ličnosti često pretpostavljaju da će ih ljudi povrijediti ili prevariti te se ne povjeravaju drugima niti se s njima zbližavaju (3).
- **Shizoidni poremećaj ličnosti je tip** u kojem osoba više voli biti sama i nije zainteresirana za odnose s drugima. Osoba se odvaja od društvenih odnosa i izražava vrlo malo emocija te se čini kao da ne mari za pohvale ili kritike drugih.
- **Shizotipni poremećaj ličnosti je tip** u kojem osoba ima neobične misli, načine ponašanja i govora. Javlja se obrazac osjećaja nelagode u bliskim odnosima, iskrivljeno razmišljanje i ekscentrično ponašanje. Osoba sa shizotipnim poremećajem ličnosti može imati čudna uvjerenja, čudno ponašanje i govor ili može imati pretjeranu socijalnu anksioznost (3).

Poremećaji osobnosti klastera B uključuju dramatične i emocionalne misli i ponašanja koja se mogu stalno mijenjati.

Ovoj skupini pripadaju:

- **Antisocijalni poremećaj ličnosti**, u kojem osoba ima dugotrajni obrazac manipuliranja, iskorištavanja ili kršenja prava drugih osoba prisutnih u njezinoj

okolini. Osoba s antisocijalnim poremećajem ličnosti uglavnom se ne prilagođava društvenim normama, najčešće se koristi lažima i manipulacijom (4).

- **Granični poremećaj ličnosti**, u kojem osoba ima puno problema s upravljanjem svojim emocijama. Taj problem čini ove pacijente impulzivnima i nesigurnima u to kako vide sebe. Zbog toga ove osobe uglavnom imaju puno problema u izgradnji društvenih odnosa. Osoba s graničnim poremećajem ličnosti može ponavljati pokušaje samoubojstva, iskazivati neprikladnu intenzivnu ljutnju ili imati trajni osjećaj praznine (4,5).
- **Histrionični poremećaj ličnosti je tip u kojemu** je osoba uglavnom dramatična, iskazuje jake emocije i uvijek želi pažnju okoline. Osobe s histrioničnim poremećajem ličnosti mogu se osjećati neugodno kada nisu u središtu pozornosti, mogu koristiti fizički izgled kako bi privukle pozornost na sebe ili imati brzo promjenjive ili pretjerane emocije.
- **Narcisoidni poremećaj ličnosti**, u kojem osoba nema empatije i želi da joj se drugi dive. Smatraju da su bolji od drugih i da zaslužuju poseban tretman. Osoba s narcisoidnim poremećajem ličnosti može imati grandiozan osjećaj vlastite važnosti, osjećaj prava iskorištavanja drugih (5).

Poremećaji osobnosti klastera C uključuju misli i ponašanja tjeskobe i straha.

Ovoj skupini pripadaju:

- **Izbjegavajući poremećaj ličnosti**, kod kojeg je osoba vrlo sramežljiva i najčešće osjeća da nije tako dobra kao drugi. Često izbjegavaju ljude jer se boje odbijanja. Osobe s izbjegavajućim poremećajem osobnosti možda neće biti voljne družiti se s ljudima osim ako nisu sigurni da će im se svidjeti, u izgradnji odnosa biti će zaokupljene mogućnosti kritiziranja ili odbijanjem (6).
- **Ovisni poremećaj ličnosti**, kod kojeg osoba previše ovisi o drugima i osjeća da se o njoj treba brinuti. Ove osobe u većini situacija dopuštaju drugima da se loše ponašaju prema njima jer se boje gubitka odnosa.
- **Opsesivno-kompulzivni poremećaj ličnosti**, u kojem osoba treba kontrolu i red. Oni su perfekcionista i mogu biti nefleksibilni. Osoba s opsesivno-kompulzivnim poremećajem ličnosti (OKP) može biti previše usredotočena na detalje ili rasporede, može pretjerano raditi, ne ostavljajući vremena za slobodno vrijeme ili prijatelje ili može biti nefleksibilna u svom moralu i vrijednostima (6).

1.2. SIMPTOMI I ZNAKOVI

Osobe s poremećajima osobnosti mogu imati problema sa shvaćanjem i prihvaćanjem činjenice da imaju problem te većinom druge smatraju problemom. Vrlo često oboljele osobe ne traže pomoć prvenstveno zbog toga što najčešće ne vide da imaju problem ili pak traže pomoć iz nekog drugog razloga. Također osobe poput njihove obitelji, prijatelja ili radnih kolega savjetuju da potraže pomoć upravo onda kada te druge osobe uvide poteškoće i probleme kod osoba koje potencijalno imaju psihički problem. Važno je istaknuti pravovremeno prepoznavanje znakova i simptoma koji su navedeni u nastavku (7).

Simptomi poremećaja ličnosti su:

- Impulzivno i riskantno ponašanje
- Nestabilna percepcija sebe
- Poteškoće u vezi
- Promjene raspoloženja
- Paranoja
- Nasilno ponašanje
- Suicidalno ponašanje
- Samoozljeđivanje

Uzroci poremećaja ličnosti:

- Genetika i urođene deformacije
- Traumatska ozljeda mozga
- Crte osobnosti (narcizam, agresija, sumnjičavosti...)
- Traume iz djetinjstva
- Zlostavljanje, zanemarivanje i napuštanje
- Kulture i društvene norme
- Stres i velike životne promjene

1.3. DIJAGNOZA

Dijagnoza poremećaja ličnosti zahtijeva od stručnjaka za mentalno zdravlje procjenu dugoročnih obrazaca funkcioniranja i simptoma. Dijagnoza je primjenjiva samo na osobe starije od 18 godina. Osobama mlađim od 18 obično se ne dijagnosticira poremećaj ličnosti jer se njihove osobnosti tek razvijaju. Neki ljudi s poremećajima ličnosti možda neće prepoznati problem jer ga ignoriraju ili smatraju da im je to samo prolazna faza u životu u kojoj se ne osjećaju najbolje. Također, osoba može imati više od jednog poremećaja ličnosti. Poremećaji ličnosti mogu se lako kategorizirati i dijagnosticirati na temelju njihovih simptoma, ozbiljnosti i dugovječnosti. Proces dijagnosticiranja poremećaja ličnosti obično uključuje (8,9):

- Fizikalni pregled pacijenta
- Razgovori s pacijentima i njihovim obiteljima
- Psihološke procjene
- Diferencijalna dijagnoza

Ako se uoči da pacijent pati od poremećaja osobnosti, savjetuju mu se lijekovi i/ili terapija ovisno o fazi u kojoj se pacijent nalazi. Rana i pravovremena dijagnoza poremećaja osobnosti znači bolji ishod liječenja. Psiholog ili psihijatar postavlja diferencijalnu dijagnozu kako bi odvojio simptome poremećaja ličnosti od sličnih simptoma povezanih s drugim psihijatrijskim poremećajima poput depresije, psihoze, shizofrenije itd. To se radi kroz nekoliko testova poremećaja osobnosti, kao što su (8,9):

- Standardizirana procjena osobnosti
- Strukturirani klinički intervju za poremećaje ličnosti
- Kompjuterizirani adaptivni test poremećaja ličnosti
- Minnesota Multiphasic Personality Inventory

1.4. LIJEČENJE

Poremećaji ličnosti vrlo su teška stanja i ponekad su doživotni, no poremećajima ličnosti može se učinkovito upravljati kombinacijom terapija, lijekova i zdravih strategija samopomoći. Društvena podrška, kao i svijest i pomoć zajednice, mogu mnogo pomoći ljudima koji se oporavljaju od paralizirajućih poremećaja osobnosti. Međutim, u teškim slučajevima liječenje poremećaja osobnosti uključuje hospitalizaciju. Određene vrste psihoterapije pokazale su se učinkovitima u liječenju poremećaja osobnosti. U idealnom slučaju, tijekom psihoterapije, pojedinac može dobiti uvid i znanje o svom poremećaju, o tome što pridonosi simptomima, te razgovarati o mislima, osjećajima i ponašanju. Psihoterapija može pomoći osobi da razumije učinke koje njezino ponašanje može imati na druge i pojedinac može naučiti upravljati simptomima ili se nositi s njima te smanjiti ponašanja koja uzrokuju probleme u funkcioniranju i odnosima. Vrsta liječenja ovisit će o specifičnom poremećaju osobnosti, njegovoj težini i okolnostima pojedinca (10).

Najčešće korištene vrste psihoterapije uključuju:

- Psihoanalitička/psihodinamička/transferno usmjerena terapija
- Dijalektička bihevioralna terapija
- Kognitivna bihevioralna terapija
- Grupna terapija
- Psihoedukacija (podučavanje pojedinca i članova obitelji o dijagnozi, liječenju i načinima suočavanja)

Ne postoje lijekovi koji se posebno koriste za liječenje poremećaja ličnosti. Međutim, u nekim slučajevima lijekovi, kao što su antidepresivi, lijekovi protiv anksioznosti ili lijekovi za stabilizaciju raspoloženja, mogu pomoći u liječenju nekih simptoma. Ozbiljniji ili dugotrajniji simptomi mogu zahtijevati timski pristup koji uključuje liječnika primarne zdravstvene zaštite, psihijatra, psihologa, socijalnog radnika i članove obitelji. Zbog raznolikosti simptoma i uzroka, liječnici se sve više oslanjaju na psihijatrijsku polifarmaciju u rješavanju simptoma poremećaja ličnosti. Na primjer, da bi se eliminirali specifični simptomi komorbidnih psihijatrijskih poremećaja kod poremećaja ličnosti

(recimo granični poremećaj ličnosti), primjenjuje se kombinacija antidepresiva, antipsihotika ili lijekova za stabilizaciju raspoloženja. Budući da pretjerano uzimanje lijekova nosi rizik od nuspojava, naširoko se preporučuje da takav farmakološki pristup liječenju treba biti praćen strogim i kontinuiranim kliničkim nadzorom medicinskih stručnjaka (10,11).

2. CILJ RADA

Cilj rada bio je provesti istraživanje o znanjima i stavovima opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu. Time se analizira svijest o samim poremećajima ličnosti koji su prisutni u društvu.

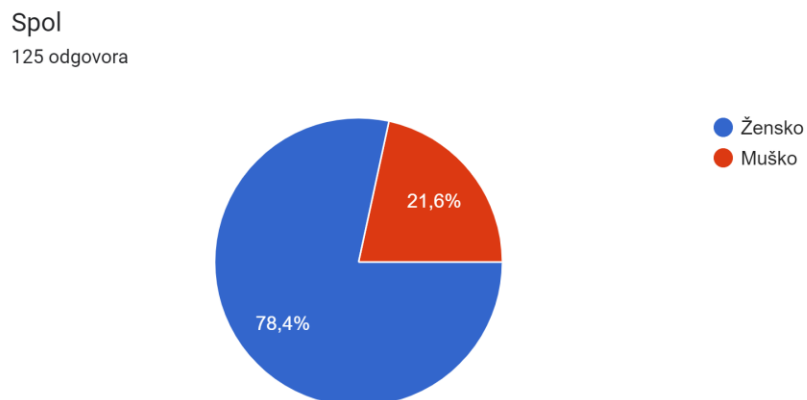
Postavljena hipoteza je da ne postoji značajna razlika u stigmatizaciji poremećaja ličnosti u odnosu na druge mentalne poremećaje.

3. ISPITANICI I METODE

U istraživanju je sudjelovalo 125 ispitanika. Skupina ispitanika je nasumično odabrana te je kroz anonimnu anketu provedeno istraživanje. Anketa se sastoji od 20 pitanja. Rezultati su dobiveni kroz online anketu Google Forms programa. Dobiveni podatci statistički su obrađeni te grafički prikazani pomoću računalnog programa Microsoft Excele 365. Prilikom izrade završnog rada korišteni su dostupni literaturni sadržaji knjiga, znanstvenih časopisa, stručnih članaka pronađenih na web-u te stručnih radova. Istraživanje se provodilo u periodu od 31. svibnja do 7. lipnja 2024. godine.

4. REZULTATI

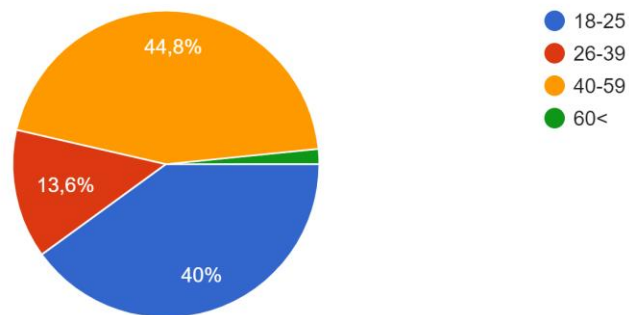
Tijekom istraživanja prikupljeni su podatci od 125 punoljetne ispitane osobe. Od analiziranih 125 ispitanika, ženski spol čine 78,4% dok muški spol čine 21,6%. Podatci su prikazani na grafikonu ispod.

Grafikon 4.1. Podjela ispitanika prema spolu

Prema dobnoj skupini ispitanici su podijeljeni u 4 skupine. Prvu skupinu ispitanika čine osobe 18-25 godina (označena plavom bojom) u postotku 40% iz kojeg izračunavamo da je to 50 ispitanika muškog i ženskog spola. U drugu skupinu ispitanika pripadaju oni 26-39 godina (označena crvenom bojom) u postotku 13,6% iz kojeg izračunavamo da je to 17 ispitanika muškog i ženskog spola. U treću skupinu ispitanika čine osobe 40-59 godina (označena žutom bojom) u postotku 44,8% iz kojeg izračunavamo da je to 56 osoba muškog i ženskog spola. U četvrtu skupinu pripadaju oni sa 60 i više godina (označena zelenom bojom) u postotku 1,6% iz kojeg izračunavamo da su to 2 ispitanika.

Dob
125 odgovora

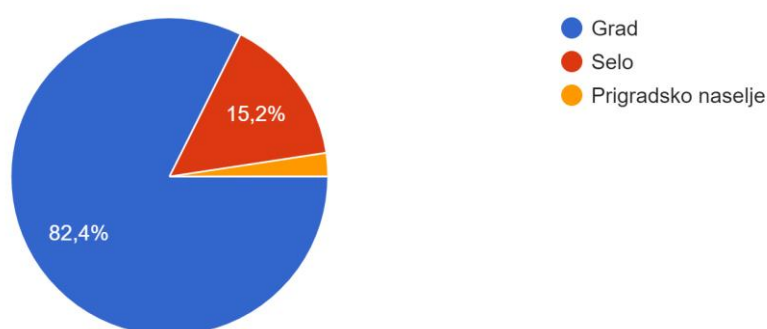

Grafikon 4.2. Podjela ispitanika prema dobnoj skupini

Prema podjeli ispitanika prema mjestu stanovanja, ispitanici su podijeljeni u 3 skupine. Od kojih u prvu skupinu „Grad“ pripada 82,4% populacije, iz čega izračunavamo da je to 103 ispitanika. U drugu skupinu „Selo“ pripada 15,2% populacije, iz čega izračunavamo da je to 19 ispitanika. U zadnju treću skupinu „Prigradsko naselje“ pripada 2,4% populacije, iz čega izračunavamo da je to 3 ispitanika.

Mjesto stanovanja

125 odgovora

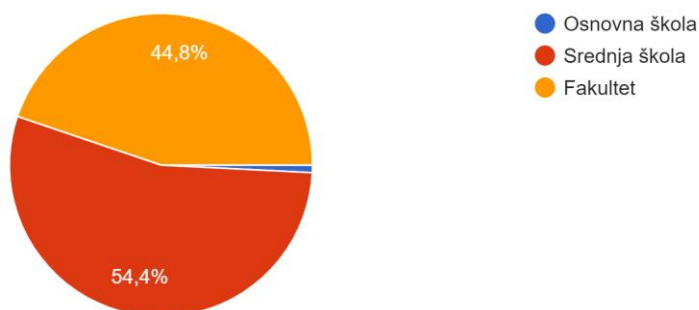

Grafikon 4.3. Podjela ispitanika prema mjestu stanovanja

Što se tiče završenog obrazovanja ispitanici su podijeljeni u 3 skupine. „Osnovna škola“ čini prvi dio skupine ispitanika te nosi postotak od 0,8% populacije iz čega izračunavamo da je to svega 1 osoba. U drugu skupinu pripadaju ispitanici koji imaju završeno obrazovanje „Srednja škola“ te čine postotak od 54,4% populacije iz čega izračunavamo da je to 68 ispitanika. Zadnja skupina „Fakultet“ čini 44,8% populacije iz čega izračunavamo da je to 56 ispitanika.

Završeno obrazovanje

125 odgovora

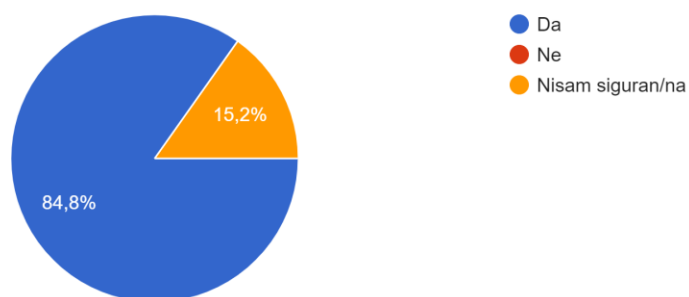

Grafikon 4.4. Podjela ispitanika prema završenom obrazovanju

Na pitanje o znanju što su sami poremećaji ličnosti, ispitanici su mogli odabrati jednu od tri ponuđene opcije. Prva opcija je bila „Da“ koju je odabralo 84,8% populacije iz čega izračunavamo da je to 106 ispitanika. Druga opcija je bila „Ne“ koju nitko nije odabrao te je postotak 0,0%. Treća opcija je bila „Nisam siguran/na“ koju je odabralo 15,2% populacije iz čega izračunavamo da je to 19 ispitanika.

Znate li što su poremećaji ličnosti ?

125 odgovora

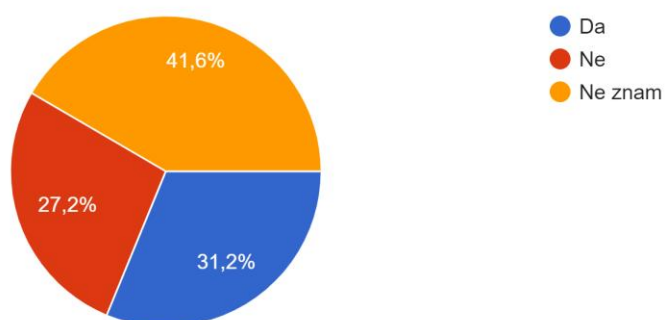

Grafikon 4.5. Podjela ispitanika prema znanju što su poremećaji ličnosti

Na pitanje o znanju jesu li poremećaji ličnosti nasljedni, ispitanici su imali tri opcije za odabrati. Prva opcija je bila „Da“ koju je odabralo 31,2% populacije iz čega izračunavamo da je to 39 ispitanika. Druga opcija je bila „Ne“ koju je odabralo 27,2% populacije iz čega izračunavamo da je to 34 ispitanika. Treća opcija je bila „Ne znam“ koju je odabralo 41,6% populacije, iz čega izračunavamo da je to 52 ispitanika.

Jesu li poremećaji ličnosti nasljedni ?

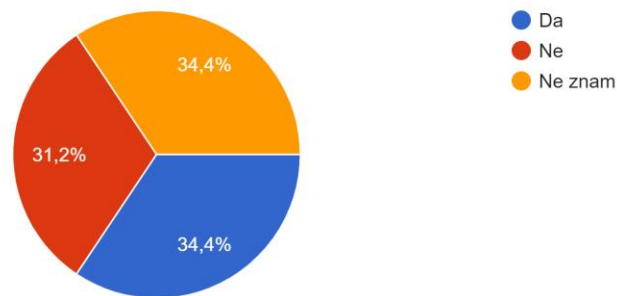
125 odgovora

Grafikon 4.6. Podjela ispitanika prema njihovom znanju jesu li poremećaji ličnosti nasljedni

Na pitanje jesu li poremećaji ličnosti izlječivi, ispitanici su mogli odabrati jednu od ponuđene 3 opcije. Prva opcija je bila „Da“ koju je odabralo 34,4% populacije, iz čega izračunavamo da je to 43 ispitanika. Druga opcija je bila „Ne“ koju je odabralo 31,2% populacije, iz čega izračunavamo da je to 39 ispitanika. Treća opcija je bila „Ne znam“ koju je odabralo 34,4% populacije, iz čega izračunavamo da je to 43 ispitanika.

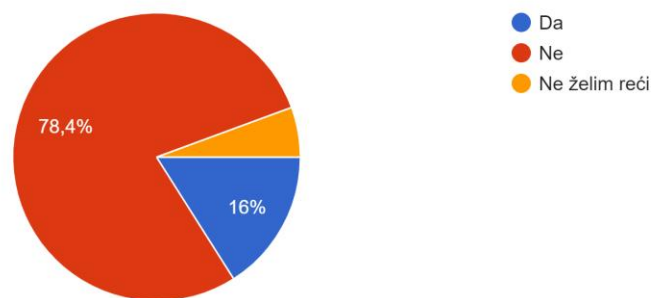
Jesu li poremećaji ličnosti izlječivi ?
125 odgovora

Grafikon 4.7. Podjela ispitanika prema njihovom znanju jesu li poremećaji ličnosti izlječivi

Na pitanje imate li nekoga u svojoj obitelji/okolini da boluje od bilo kojeg oblika poremećaja ličnost ispitanici su mogli odabrati 3 opcije. Prva je bila „Da“ koju je odabralo 16% populacije, iz čega izračunavamo da je to 20 ispitanika. Druga opcija je bila „Ne“ koju je odabralo 78,4% populacije, iz čega izračunavamo da je to 98 ispitanika. Treća opcija je bila „Ne znam“ koju je odabralo 5,6% populacije, iz čega izračunavamo da je to 7 ispitanika.

Imate li nekoga u svojoj obitelji/okolini da boluje od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti ?
125 odgovora

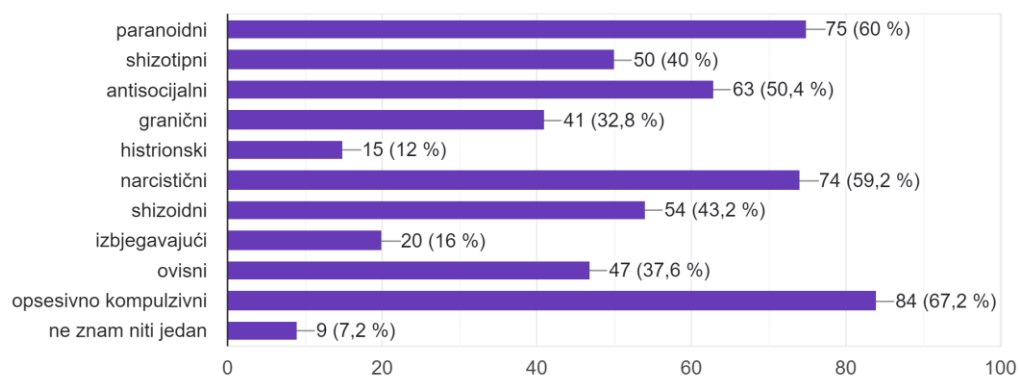

Grafikon 4.8. Podjela ispitanika prema tome imaju li nekoga tko boluje od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti

Ispitanici su u ovom pitanju imali mogućnost označiti one poremećaje ličnosti koje poznaju. Prva opcija je bila „paranoidni poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 60% populacije (75 ispitanika). Druga opcija je bila „shizotipni poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 40% populacije (40 ispitanika). Treća opcija je bila „antisocijalni poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 50,4% populacije (63 ispitanika). Četvrta opcija je bila „granični poremećaj ličnosti“ je odabralo 32,8% populacije (41 ispitanik). Peta opcija je bila „histrionski poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 12% populacije (15 ispitanika). Šesta opcija je bila „narcistični poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 59,2% populacije (74 ispitanika). Sedma opcija je bila „shizoidni poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 43,2% populacije (54 ispitanika). Osmu opcija je bila „izbjegavajući poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 16% populacije (20 ispitanika). Deveta opcija je bila „ovisni poremećaj ličnosti“ koju je odabralo 37,6% populacije (47 ispitanika). Deseta opcija je bila „opsesivno kompulzivni poremećaj“ koju je odabralo 67,2% populacije (84 ispitanika). Jedanaesta opcija je bila „ne znam niti jedan“ koju je odabralo 7,2% populacije (9 ispitanika).

Označite vrste poremećaja ličnosti koje poznajete

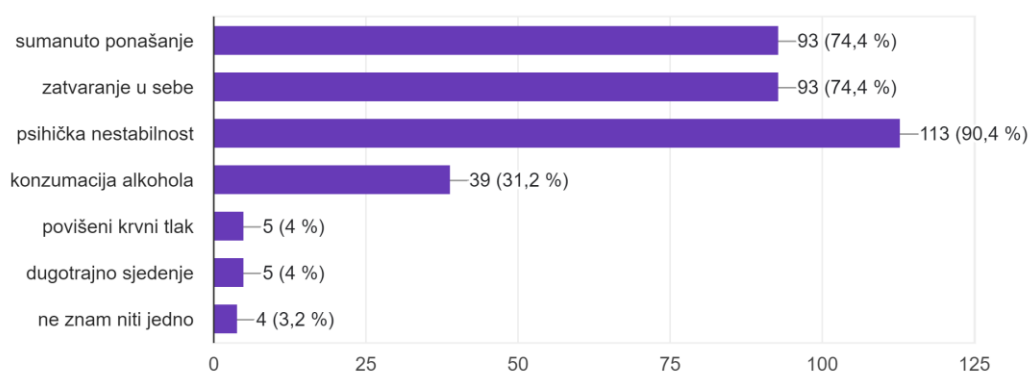
125 odgovora

Grafikon 4.9. Podjela ispitanika prema znanju i označavanju poznavanja poremećaja ličnosti

Također i na ovom pitanju ispitanici su imali mogućnost odabira opcija za označavanje simptoma za koje smatraju da su vezani za otkrivanje poremećaja ličnosti. Prva opcija je bila „sumanuto ponašanje“ koju je odabralo 74,4% populacije (93 ispitanika). Druga opcija je bila „zatvaranje u sebe“ koju je odabralo 74,4% populacije (93 ispitanika). Treća opcija je bila „psihička nestabilnost“ koju je odabralo 90,4% populacije (113 ispitanika). Četvrta opcija je bila „konzumacija alkohola“ koju je odabralo 31,2% populacije (39 ispitanika). Peta opcija je bila „povišeni krvni tlak“ koju je odabralo 4% populacije (5 ispitanika). Šesta opcija je bila „dugotrajno sjedenje“ koju je odabralo 4% populacije (5 ispitanika). Sedma opcija je bila „ne znam niti jedno“ koju je odabralo 3,2% populacije (4 ispitanika).

Označite one simptome za koje smatrate da su vezani za otkrivanje poremećaja ličnosti ?
125 odgovora

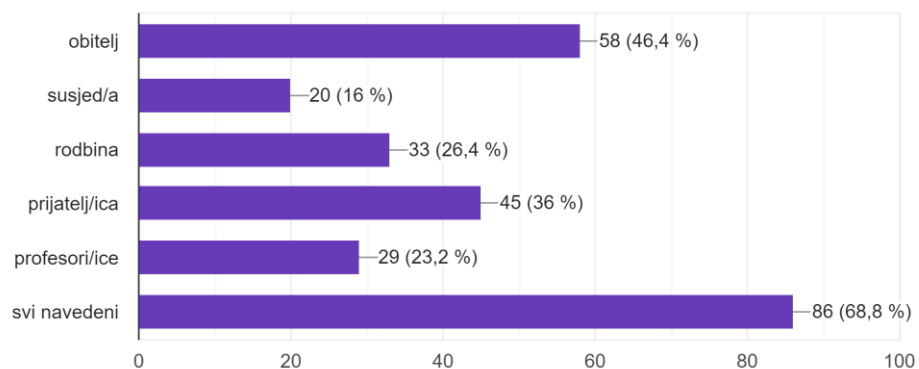

Grafikon 4.10. Podjela ispitanika prema znanju i označavanju poznavanja simptoma vezanih za otkrivanje poremećaja ličnosti

Na pitanje tko sve može prepoznati promjene ponašanja kod osoba za koje postoji sumnja da boluju od nekog oblika poremećaja ličnosti, ispitanici su imali mogućnost odabira opcija. Prva opcija je bila „obitelj“ koju je odabralo 46,4% populacije (58 ispitanika). Druga opcija je bila „susjed/a“ koju je odabralo 16% populacije (20 ispitanika). Treća opcija je bila „rodbina“ koju je odabralo 26,4% populacije (33 ispitanika). Četvrta opcija je bila „prijatelj/ica“ koju je odabralo 36% populacije (45 ispitanika). Peta opcija je bila „profesor/ice“ koju je odabralo 23,2% populacije (29 ispitanika). Šesta opcija je bila „svi navedeni“ koju je odabralo 68,8% populacije (86 ispitanika).

Tko sve može prepoznati promjene ponašanja kod osoba za koje postoji sumnja da boluju od nekog oblika poremećaja ličnosti ?

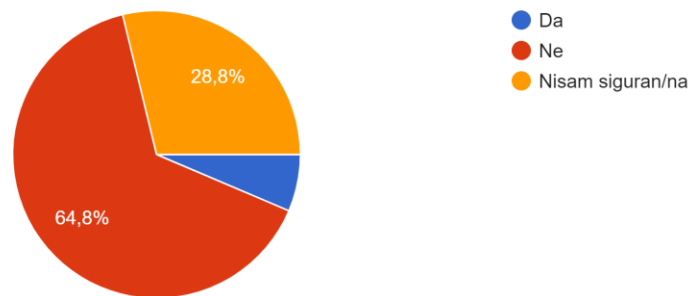
125 odgovora

Grafikon 4.11. Podjela ispitanika prema znanju tko sve može prepoznati promjene ponašanja kod osoba za koje postoji sumnja da boluju od nekog oblika poremećaja ličnosti

Na pitanje je li bi postojao sram da netko u vašoj obitelji boluje od određenog oblika poremećaja ličnosti ispitanici su mogli odabrati 3 opcije. Prva opcija je bila „da“ koju je odabralo 6,4% populacije (8 ispitanika). Druga opcija je bila „ne“ koju je odabralo 64,8% populacije (81 ispitanik). Treća opcija je bila „nisam siguran/na“ koju je odabralo 28,8% populacije (36 ispitanika).

Je li bi postojao sram da netko u vašoj obitelji boluje od određenog oblika poremećaja ličnosti ?
125 odgovora

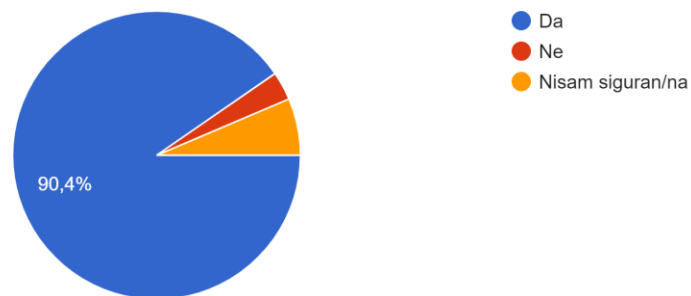

Grafikon 4.12. Podjela ispitanika prema njihovom mišljenju na pitanje je li bi postojao sram da netko u vašoj obitelji boluje od određenog oblika poremećaja ličnosti

Kada se govori od stigmatizaciji postavljeno je pitanje trebaju li djeca po mišljenju ispitanika učiti u školama o stigmatizaciji bolesnika koji boluju od poremećaja ličnosti. Ispitanici su imali tri opcije. Prva je bila „da“ koju je odabralo 90,4% populacije (113 ispitanika). Druga opcija je bila „ne“ koju je odabralo 3,2% populacije (4 ispitanika). Treća opcija je bila „nisam siguran/na“ koju je odabralo 6,4% populacije (8 ispitanika).

Trebaju li djeca po vašem mišljenju učiti u školama o stigmatizaciji osoba koje boluju od psihičkih poremećaja ?

125 odgovora

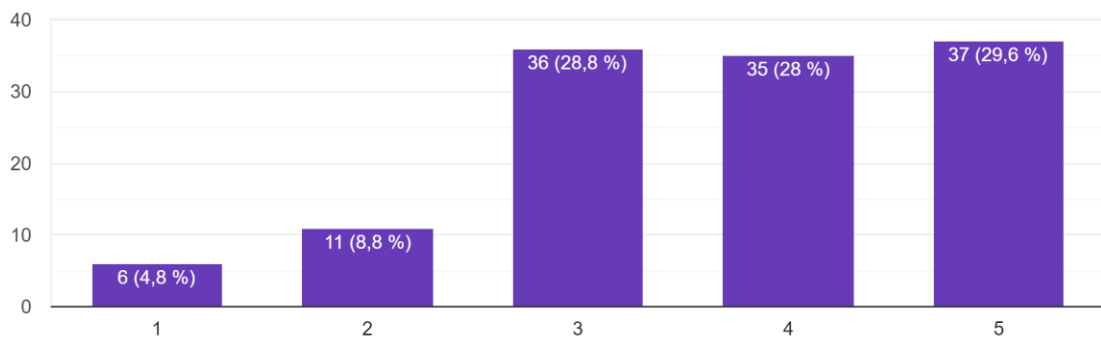

Grafikon 4.13. Podjela ispitanika prema njihovom mišljenju o stigmatizaciji osoba koje boluju od psihičkih poremećaja

Na pitanje smatrate li da se u društvu sve više vrši stigmatizacija prema osobama koje boluju od određene vrste poremećaja ličnosti ispitanici su mogli ocjeniti točnost pitanja prema njihovom mišljenju ocjenama 1-5. Ocjena 1 označava u potpunosti se ne slažem dok ocjena 5 označava potpuno se slažem. Ocjenu 1 odabralo je 4,8% populacije (6 ispitanika). Ocjenu 2 odabralo je 8,8% populacije (11 ispitanika). Ocjenu 3 odabralo je 28,8% populacije (36 ispitanika). Ocjenu 4 odabralo je 28% ispitanika (35 ispitanika). Ocjenu 5 odabralo je 29,6% populacije (37 ispitanika).

Smatrate li da se u društvu sve više vrši stigmatizacija prema osobama koje boluju od određene vrste poremećaja ličnosti ?

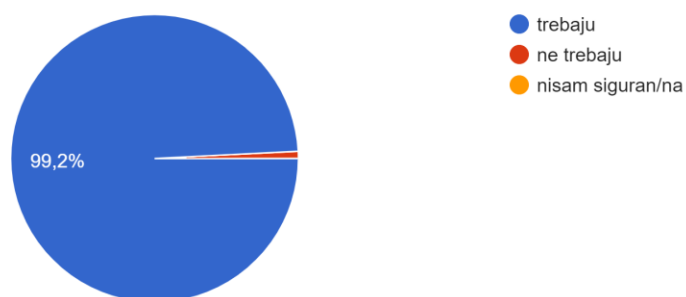
125 odgovora

Grafikon 4.14. Podjela ispitanika prema mišljenju da se u društvu sve više vrši stigmatizacija prema osobama koje boluju od određene vrste poremećaja ličnosti

Ispitanici su na pitanje smatrate li da bi se trebalo više pričati o psihičkim poremećajima i bolestima u društvu mogli odabrati 3 opcije. Prva opcija je bila „da“ koju je odabralo 99,2% populacije (124 ispitanika). Druga opcija je bila „ne trebaju“ koju je odabralo 0,8% populacije (1 ispitanik). Treću opciju „nisam siguran/na“ odabralo je 0% populacije (0 ispitanika).

Smatrate li da bi se trebalo više pričati o psihičkim poremećajima i bolestima u društvu ?
125 odgovora

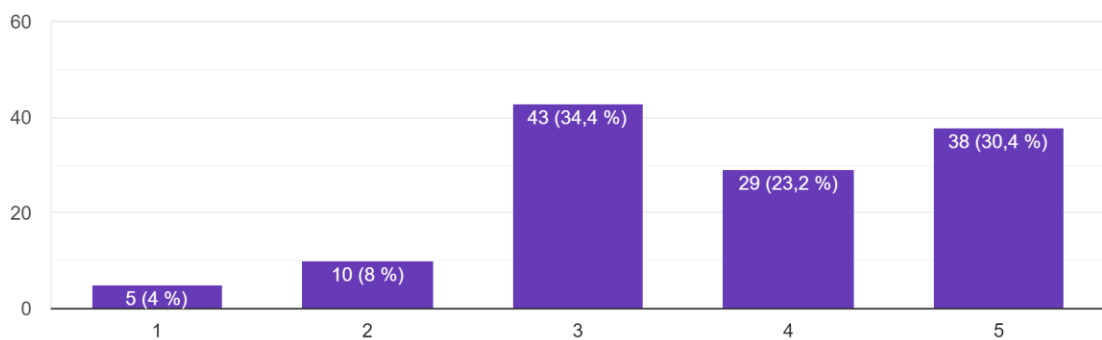

Grafikon 4.15. Podjela ispitanika prema mišljenju treba li se više pričati o poremećajima i bolestima u društvu

Prema mišljenju da se osobe koje boluju od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti mogu zaposliti ili biti u radnom odnosu ispitanici su mogli ocjeniti tvrdnju ocjenama 1-5. ocjena 1 označava potpuno neslaganje dok ocjena 5 potpuno slaganje. Ocjenu 1 odabralo je 4% populacije (5 ispitanika). Ocjenu 2 odabralo je 8% populacije (10 ispitanika). Ocjenu 3 odabralo je 34,4% populacije (43 ispitanika). Ocjenu 4 odabralo je 23,2% populacije (29 ispitanika). Ocjenu 5 odabralo je 30,4% populacije (38 ispitanika).

Smatrate li da osobe koje boluju od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti mogu zaposliti i biti u radnom odnosu ?

125 odgovora

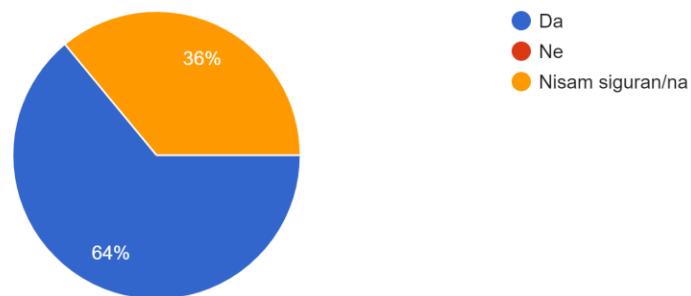

Grafikon 4.16. Podjela ispitanika prema mišljenju da se osobe koje boluju od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti mogu zaposliti i biti u radnom odnosu

Prema mišljenju ispitanika smatraju li da bi mogli prepoznati neki oblik poremećaja ličnosti da se pojavi u njihovoj obitelji/okolini imali su za mogućnost odabrati 3 opcije. Prva opcija je bila „da“ koju je odabralo 64% populacije (80 ispitanika). Druga opcija je bila „ne“ koju je odabralo 0% populacije (0 ispitanika). Treća opcija je bila „nisam siguran/na“ koju je odabralo 36% populacije (45 ispitaika).

Smatrate li da biste mogli prepoznati neki oblik poremećaja ličnosti da se pojavi u vašoj obitelji ili okolini ?

125 odgovora

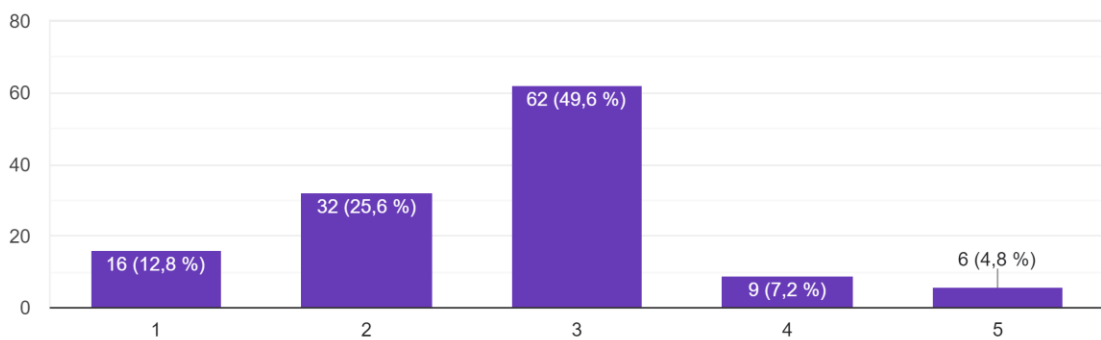

Grafikon 4.17. Podjela ispitanika prema mišljenju je li bi mogli prepoznati neki oblik poremećaja ličnosti da se pojavi u vašoj obitelji ili okolini

Prema mišljenju ispitanika smatraju li da su osobe koje boluju od poremećaja ličnosti opasne za okolinu imali su mogućnost ocjeniti tvrdnju ocjenama 1-5. Ocjena 1 označava potpuno neslaganje dok ocjena 5 potpuno slaganje. Ocjenu 1 odabralo je 12,8% populacije (16 ispitanika). Ocjenu 2 odabralo je 25,6% populacije (32 ispitanika). Ocjenu 3 odabralo je 49,6% populacije (62 ispitanika). Ocjenu 4 odabralo je 7,2% populacije (9 ispitanika). Ocjenu 5 odabralo je 4,8% populacije (6 ispitanika).

Smatrate li da su osobe koje boluju od poremećaja ličnosti opasne za okolinu ?

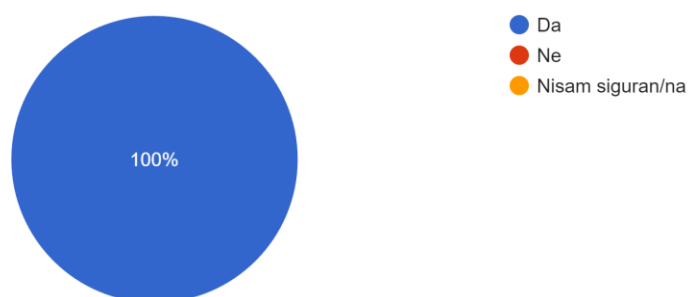
125 odgovora

Grafikon 4.18. Podjela ispitanika prema mišljenju jesu li osobe koje boluju od poremećaja ličnosti opasne za okolinu

Na pitanje jesu li po vama obitelj i prijatelji važni kod podrške osoba oboljelih od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti ispitanici su mogli odabrati 3 opcije. Prva je bila „da“ koju je odabralo 100% populacije (125 ispitanika). Dok druge dvije opcije nije odabrao niti jedan ispitanik.

Jesu li po vama obitelj i prijatelji važni kod podrške osoba oboljelih od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti ?
125 odgovora

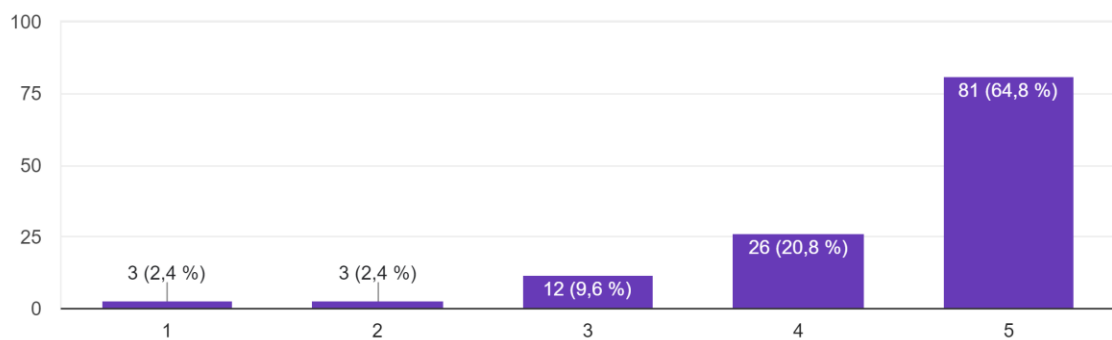

Grafikon 4.19. Podjela ispitanika prema mišljenju jesu li prijatelji i obitelj važni kod podrške osoba oboljelih od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti

Prema mišljenju ispitanika smatraju li da psihoterapija može pomoći osobama koje boluju od određenog oblika poremećaja ličnosti ispitanici su mogli ocjeniti tvrdnju ocjenama 1-5 ocjena 1 je potpuno se ne slažem dok ocjena 5 označava potpuno se slažem. Ocjenu 1 odabralo je 2,4% populacije (3 ispitanika). Ocjenu 2 odabralo je 2,4% ispitanika (3 ispitanika). Ocjenu 3 odabralo je 9,6% populacije (12 ispitanika). Ocjenu 4 odabralo je 20,8% populacije (26 ispitanika). Ocjenu 5 odabralo je 64,8% populacije (81 ispitanik).

Smatrate li da psihoterapija može pomoći osobama koje boluju od određenog oblika poremećaja ličnosti ?

125 odgovora

Grafikon 4.20. Podjela ispitanika prema mišljenju da psihoterapija može pomoći osobama koje boluju od određenog oblika poremećaja ličnosti

5. RASPRAVA

U provedenom istraživanju sudjelovalo je 125 punoljetnih ispitanika u periodu od 31. svibnja do 7. lipnja 2024. godine. Istraživanje je provedeno s ciljem procjene znanja i stavova opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu. Pregledom i analizom dobivenih rezultata utvrđeno je da velik broj ispitanika ima visoko ili srednje znanje o poremećajima ličnosti, a također je utvrđeno da velik broj ispitanika ima znanje o samoj stigmatizaciji kod osoba oboljelih od nekog oblika poremećaja ličnosti. Pitanja povezana sa stavovima opće populacije o poremećajima ličnosti ukazuju na to da je opća populacija svjesna stigmatizacije ovakvih osoba te postojanja ovih poremećaja u društvu (12).

Poremećaji ličnosti su obrasci ponašanja koji se značajno razlikuju od očekivanih obrazaca ponašanja i osobe s dijagnozom bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti svakodnevno proživljavaju neki oblik stigmatizacije u društvu, te je s obzirom na to vrlo važno educirati opću populaciju o navedenoj problematici (13,14).

Pregledom rezultata ankete uočeno je da su na vrlo jednostavna pitanja o poremećajima ličnosti ispitanici uglavnom odgovarali sa "Ne znam" što ukazuje na lošu informiranost o općenitim informacijama povezanim s poremećajima ličnosti. Istraživanje "Evaluation of attitudes and knowledge toward mental disorders in a sample of the Chinese population using a web-based approach" provedeno je u Kini 2017. godine, gdje su znanstvenici ispitali znanje i stavove o poremećajima ličnosti putem internet ankete. U istraživanju je sudjelovalo 1087 ispitanika. Naveli su da je znanje kineske populacije izrazito dobro no stavovi o poremećajima ličnosti još uvijek su negativni te smatraju da je potrebna dodatna edukacija kako bi se to promjenilo na bolje (15).

U provedeno istraživanje bilo je uključeno značajno više ispitanika ženskog spola što ukazuje na veću zainteresiranost žena o poremećajima ličnosti u odnosu na muškarce, prema dobnoj raspodjeli ispitanici su pravilno raspoređeni u skupini od 18-25 godina te u skupini od 50-59 godina, dok ih je značajno manje u skupini od 26-39 godina i 60 i više godina. Ovakva raspodjela ukazuje na veću zainteresiranost mlađih osoba te osoba u srednjoj životnoj dobi o poremećajima ličnosti. Provedena su istraživanja gdje je analizom podataka prikazano da žene imaju više znanja o poremećajima ličnosti i da su većinom spremnije komunicirati s osobama oboljelih od ove skupine bolesti, što vidimo i ovdje prikazanim rezultatima. Također, istraživanjem Ane Petkak, Sanje Narić i Roberta Matkovića prikazano je da viša dob ukazuje na negativniji stav starijih sudionika, takav

rezultat je u skladu s do sada poznatim istraživanjima gdje negativan stav prema oboljelim osobama uglavnom izražavaju starije osobe. S obzirom da najmanji broj ispitanika pripada skupini 60 godina i više možemo zaključiti da starije osobe nisu zainteresirane i uglavnom ne mijenjaju svoje stavove (16).

Što se tiče podjele ispitanika prema mjestu stanovanja, ispitanici su bili podijeljeni u 3 skupine. Najveći broj ispitanika bio je iz grada, dok je samo 15 % ispitanika iz sela te nekolicina iz prigradskih naselja. U ovom istraživanju nije analizirana povezanost između znanja o poremećajima ličnosti i mjesta stanovanja što ukazuje na potrebu za daljnim provođenjem ovakvih istraživanja. Unatoč tome, istraživanjem pod nazivom “Awareness and attitude about mental illness in the rural population of India: A mixed method study” provedenim u Indiji 2023. godine, utvrđeno je da osobe koje su stanovnici ruralnih područja imaju pozitivnije stavove prema osobama oboljelim od poremećaja ličnosti nego one osobe koje žive u urbanim sredinama, u navedenom istraživanju sudjelovalo 196 ispitanika (17). Jedno od mogućih objašnjenja je da ruralne zajednice mogu biti tolerantije prema neobičnim ponašanjima (17). Međutim, Girma i suradnici, dobili su prilično mješovite rezultate i otkrili su da je život i ruralnim mjestima najjači prediktor stigmatizirajućih stavova prema osobama oboljelih od poremećaja ličnosti, moguće zbog niže mentalne pismenosti (18).

Prema analizi podataka o obrazovanju, iz dobivenih rezultata možemo vidjeti da većina ispitanika pripada skupini visokog ili srednjoškolskog obrazovanja, što ukazuje na veću zainteresiranost obrazovanih građana na ovakvu vrstu anketa i istraživanja, a samim time vjeruje se da bi taj dio građana u konačnici sudjelovao i u edukacijama povezanim s poremećajima ličnosti. Ovakvu raspodjelu također su prikazali Ana Petak i suradnici.

Informiranost pojedinaca iz opće populacije koji su sudjelovali u istraživanju prikazala se zadovoljavajućom, s obzirom da je gotovo 84,8 % ispitanika na pitanje “Znate li što su poremećaji ličnosti?” odgovorilo da znaju, dok je samo njih 15,2 % odgovorilo da nisu sigurni. No, s obzirom na poznavanje poremećaja ličnosti 41,6 % ispitanika odgovorilo je da ne znaju jesu li poremećaji ličnosti nasljedni dok je ostatak odgovorio sa da ili ne. Ovo ukazuje na činjenicu da većina populacije nije upoznata s utjecajem gena na poremećaje ličnosti te mehanizam njihova nastanka. Osobe koje su dale odgovor “Da” vjerovatno su osobe zdravstvenih usmjerenja i upoznate su s utjecajem gena na razvoj bolesti. Što se tiče znanja o liječenju poremećaja ličnosti, ovdje možemo vidjeti da su odgovori “Da”, “Ne” i “Ne znam” u podjednakim postotcima što ukazuje na lošu informiranost populacije o

liječenju navedene skupine poremećaja. Osim navedenoga, iz ostatka rezultata povezanim sa znanjem pojedinaca o poremećajima ličnosti možemo vidjeti da su pojedinci uglavnom upoznati sa simptomima ove skupine bolesti te poznaju određene tipove poremećaja ličnosti. Na pitanje “Imate li nekoga u svojoj obitelji/okolini da boluje od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti?” 78,4 % ispitanika odgovara sa “Ne”, zbog čega zaključujemo da većina ispitanika gotovo nikad nije bila u kontaktu sa osobom oboljelim od poremećaja ličnosti i uglavnom nema nikakva iskustva u socijalizaciji s takvim osobama, no ipak većina ispitanika na pitanje o sramu da netko u njihovoj okolini boluje od poremećaja ličnosti odgovara sa “Ne”, što ukazuje na zadovoljavajuću informiranost o stigmatizaciji ovakvih osoba. No, ipak otprilike 49,6 % ispitanika nije sigurno jesu li ovakve osobe opasne za okolinu, i taj podatak je poražavajuć. Slični rezultati dobiveni su istraživanjem na Sveučilištu Sjever prilikom ispitivanja stavova opće populacije o opsesivno-kompulzivnom poremećaju. Na pitanje “Mogu li se osobe koje boluju od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti zaposliti i biti u radnom odnosu 30,4 % ispitanika ocjenjuje ocjenom 5 dok 34,3% ispitanika daje ocjenu 3. Ovakav podatak i dalje ukazuje na diskriminatorno ponašanje prema ovakvim osobama. Istim istraživanjem na Sveučilištu Sjever utvrđena je značajna razlika, gdje većina ispitanika na ovakvo pitanje odgovara potvrdno. Odličan podatak je taj da većina ispitanika vidi problematiku stigmatizacije osoba s poremećajima ličnosti te smatraju da djeca u školama trebaju puno više učiti o ovoj temi, čak 90,4 % ispitanika smatra to potrebnim, a gotovo 99,2 % ispitanika smatra da se u društvu treba više pričati o psihčkim poremećajima što dodatno potvrđuje činjenicu svjesnosti postojanja ovih poremećaja u društvu. U već spomenutom istraživanju na Sveučilištu Sjever gotovo dobiveni su gotovo identični rezultati gdje su se svi ispitanici složili da je društvu potrebna dodatna edukacija i osviještenost o psihičkim bolestima (19). Navedene stavove o edukaciji možemo potvrditi i činjenicom da se istraživanjem koje je provedeno u Engleskoj u razdoblju od 2003. do 2013. godine potvrđuje značajan porast pozitivnih stavova koji se odnose na predrasude i stigmatizaciju osoba oboljelih od poremećaja ličnosti nakon provedene kampanje pod nazivom “Vrijeme je za promjenu” (20).

Iako je analizom rezultata prikazano da opća populacija dobro poznaje simptome i tipove poremećaja ličnosti, na pitanje “Mogu li prepoznati poremećaj ličnosti da se pojavi u njihovoj obitelji?” Gotovo 36 % ispitanika odgovara da nije sigurno što ukazuje na kompleksnost simptoma i prikazivanja poremećaja ličnosti u društvu. Također, rezultati pokazuju da ispitanici nisu u velikoj mjeri upoznati s metodama liječenja poremećaja

ličnosti, no bez obzira na to velika većina ispitanika smatra da psihoterapija može pomoći osobama oboljelim od poremećaja ličnosti, što u konačnici potvrđuje njihovo znanje i razumijevanje ove skupine poremećaja. Ovo istraživanje provedeno je kako bi se utvrdila znanja i stavovi opće populacije o poremećajima ličnosti te kako bi se opću populaciju potaknulo na razmišljanje o ovoj problematici. Uočeno je da su dobiveni rezultati slični i u dosad objavljenim istraživanjima te da su izvedeni vrlo slični zaključci. Također, u istraživanjima navedenima u ovom radu znanstvenici se slažu da je društvu potrebna dodatna edukacija o navedenoj temi kako bi se uvelike smanjio negativan stav prema oboljelim osobama. Osim toga, kako bi se s vremenom dobili što značajniji i bolji rezultati ovakvo istraživanje trebalo bi provesti na većem broju ispitanika te ispitati povezanost pojedinih varijabli u ovisnosti o poznavanju poremećaja ličnosti, te nakon toga ciljano provoditi različite edukacije i kampanje.

6. ZAKLJUČAK

Istraživanjem provedenim pod nazivom Znanja i stavovi o poremećajima ličnosti u društvu zaključeno je da većina populacije razumije osnovne pojmove povezane s poremećajima ličnosti. Velik broj ispitanika pokazuje adekvatno znanje o poremećajima ličnosti, simptomatologiji poremećaja ličnosti te stigmatizaciji koja se u društvu često provodi nad osobama oboljelim od nekog oblika poremećaja ličnosti. Svjesni su toga i po odgovorima koje su odabrali može se zaključiti da žele promjenu u društvu što se tiče stigmatizacije i same edukacije populacije. Stavovi o poremećajima ličnosti vrlo su raznoliki. Neki ispitanici izražavaju pozitivne stavove o samim poremećajima ličnosti dok drugi negativne i zabrinjavajuće stavove. Ono što nas treba zabrinjavati je činjenica da je sve više onih ljudi koji nemaju nikakvih znanja o poremećajima ličnosti te izražavaju stigmatizaciju prema takvim osobama. Kada je stigmatizacija u pitanju ljudi se često priklanjaju mišljenju društva u kojem žive ne gledajući na potencijalni problem koji može nastati iz toga. U konačnici rješenju problema manjka znanja populacije o poremećajima ličnosti trebala bi se posvetiti veća pažnja. Provođenje edukacija u školama te javnozdravstvenim ustanovama uvelike bi pomoglo u stvaranju tolerantijeg i uspješnijeg društva. Osobe koje boluju od nekog oblika poremećaja ličnosti nisu manje vrijedne od ostalih ljudi te ih ne treba isključivati iz svakodnevnog života i aktivnosti. Stigmatizaciju bi trebalo svesti na minimum kako bi i oboljele osobe mogle biti prihvaćenije u društvu. Isto tako provođenje edukacije u školama može pomoći u izgradnji stavova kod djece kako jednog dana ne bi sami vršili stigmatizaciju nad drugima. Također je važno nastaviti istraživanje kako bi se bolje razumjelo kako različiti faktori oblikuju stavove i percepciju ljudi o poremećajima ličnosti te i općenito o ljudima koji boluju od psihičkih poremećaja. U konačnici, smanjenje stope needucirane populacije zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje političke, zdravstvene, ekonomske i socijalne intervencije.

7. LITERATURA

1. MedlinePlus. Personality Disorders [Online]. 2020. Dostupno na: <https://medlineplus.gov/personalitydisorders.html>. (14.8.2024.)
2. Paredes Merino A, Jerez Concha S. Personality disorders and adult behavior according to ICD-10. *Acta Psiquiatr Psicol Am Lat.* 1993;39 (Supl 2): 39-41.
3. American Psychiatric Association. What are Personality Disorders? [Online]. 2022. Dostupno na: <https://www.psychiatry.org/patients-families/personality-disorders/what-arepersonality-disorders>. (14.8.2024.)
4. Jelinek K. Znanje i stavovi studenata sestriinstva Veleučilišta u Bjelovaru o poremećajima prehrane - pretilost (završni rad). Bjelovar: Veleučilište u Bjelovaru; 2023.
5. Sente M. Poremećaji ličnosti (završni rad). Varaždin: Sveučilište Sjever; 2022.
6. Lykouras L, Michopoulos J. Anxiety disorders and obesity. *Psychiatriki.* 2011;22(4):307-313.
7. Jokić Cerovac S. Opće znanje i briga o vlastitom mentalnom zdravlju (diplomski rad). Rijeka: Fakultet zdravstvenih studija; 2023.
8. Hannigan B. Mental health care in the community: An analysis of contemporary public attitudes towards, and public representations of, mental illness. *Journal of Mental Health.* 1999;8(5):431-440.
9. Henderson C, Robinson E, Evans-Lacko S, Corker E, Rebollo-Mesa I, Rose D, Thornicroft G. Public knowledge, attitudes, social distance and reported contact regarding people with mental illness 2009–2015. *Acta Psychiatrica Scandinavica.* 2016;134:23-33.
10. Hugo CJ, Boshoff DEL, Traut A, Zungu-Dirwayi N, Stein DJ. Community attitudes toward and knowledge of mental illness in South Africa. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology.* 2003;38(12):715-719.

11. Sharma LP, Reddy YCJ. Obsessive-compulsive disorder comorbid with schizophrenia and bipolar disorder. *Indian J Psychiatry*. 2019;61(Supl 1):140-148.
12. McGlashan TH, Heinszen RK. Narcissistic, antisocial, and noncomorbid subgroups of borderline disorder. Are they distinct entities by long-term clinical profile? *Psychiatr Clin North Am*. 1989 Sep;12(3):653-670.
13. Devens M. Personality disorders. *Prim Care*. 2007;34(3):623-640.
14. Marčinko D, Jakišić N, Šimunović Filipčić I, Mustač F. Contemporary psychological perspectives of personality disorders. *Curr Opin Psychiatry*. 2021;34(5):497-502.
15. Li J, Zhang M, Zhao L. Evaluation of attitudes and knowledge toward mental disorders in a sample of the Chinese population using a web-based approach. *BMC Psychiatry*. 2018;18:367.
16. Petak A, Narić S, Matković R. Stavovi prema osobama s poteškoćama mentalnog zdravlja. *Ljetopis socijalnog rada*. 2021;28(1):181-203.
17. Kaustubh SK, Mudita NJ, Harshak SS, Chetna M. Awareness and attitude about mental illness in the rural population of India: A mixed method study. *Indian J Psychiatry*. 2023;65(10): 1069-1077.
18. Reta Y, Tesfaye M, Girma E, Dehning S, Adorjan K. Public stigma against people with mental illness in Jimma Town, Southwest Ethiopia. *PLOS ONE*. 2011;11(10): 123-127.
19. Vori A. Znanje i stavovi opće populacije o opsesivno-kompulzivnom poremećaju (završni rad). Varaždin: Sveučilište Sjever; 2023.
20. S. Evans-Lacko et al: Effect of the Time to Change anti-stigma campaign on trends in mental-illness-related public stigma among the English population in 2003–13: an analysis of survey data, *the Lancet Psychiatry*, br. 1, 2014., str. 121-128.

8. OZNAKE I KRATICE

OKP- opsesivno kompulzivni poremećaj

WHO- World Health Organization – Svjetska zdravstvena organizacija

9. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 4.1. Podjela ispitanika prema spolu

Grafikon 4.2. Podjela ispitanika prema dobnoj skupini

Grafikon 4.3. Podjela ispitanika prema mjestu stanovanja

Grafikon 4.4. Podjela ispitanika prema završenom obrazovanju

Grafikon 4.5. Podjela ispitanika prema znanju što su poremećaji ličnosti

Grafikon 4.6. Podjela ispitanika prema njihovom znanju jesu li poremećaji ličnosti nasljedni

Grafikon 4.7. Podjela ispitanika prema njihovom znanju jesu li poremećaji ličnosti izlječivi

Grafikon 4.8. Podjela ispitanika prema tome imaju li nekoga tko boluje od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti

Grafikon 4.9. Podjela ispitanika prema znanju i označavanju poremećaja ličnosti

Grafikon 4.10. Podjela ispitanika prema znanju i označavanju poznavanja simptoma vezanih za otkrivanje poremećaja ličnosti

Grafikon 4.11. Podjela ispitanika prema znanju tko sve može prepoznati promjene ponašanja kod osoba za koje postoji sumnja da boluju od nekog oblika poremećaja ličnosti

Grafikon 4.12. Podjela ispitanika prema njihovom mišljenju na pitanje je li bi postojao sram da netko u vašoj obitelji boluje od određenog oblika poremećaja ličnosti

Grafikon 4.13. Podjela ispitanika prema njihovom mišljenju o stigmatizaciji osoba koje boluju od psihičkih poremećaja

Grafikon 4.14. Podjela ispitanika prema mišljenju da se u društvu sve više vrši stigmatizacija prema osobama koje boluju od određene vrste poremećaja ličnosti

Grafikon 4.15. Podjela ispitanika prema mišljenju treba li se više pričati o poremećajima i bolestima u društvu

Grafikon 4.16. Podjela ispitanika prema mišljenju da se osobe koje boluju od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti mogu zaposliti i biti u radnom odnos

Grafikon 4.17. Podjela ispitanika prema je li bi mogli prepoznati neki oblik poremećaj ličnosti da se pojavi u vašoj obitelji ili okolini

Grafikon 4.18. Podjela ispitanika prema mišljenju jesu li osobe koje boluju od poremećaja ličnosti opasne za okolinu

Grafikon 4.19. Podjela ispitanika prema mišljenju jesu li prijatelji i obitelj važni kod podrške osoba od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti

Grafikon 4.20. Podjela ispitanika prema mišljenju da psihoterapija može pomoći osobama koje boluju od određenog oblika poremećaja ličnosti

10. SAŽETAK

Poremećaji osobnosti su prožimajući, nefleksibilni i stalni oblici ponašanja koji uzrokuju značajnu patnju ili funkcionalni poremećaj. Utvrđeno je deset različitih poremećaja osobnosti koji su razvrstani u 3 skupine. Također, sve je više ljudi u svijetu kojima su utvrđeni određeni oblici poremećaja ličnosti. Specifičnog lijeka za liječenje poremećaja ličnosti nema ali postoje lijekovi poput antidepresiva i anksiolitika koji mogu pomoći kod ublažavanja simptoma. Sani cilj ovog istraživačkog rada jest da se na temelju prikupljenih podataka prezentiraju znanja i stavovi opće populacije o poremećajima ličnosti u društvu. Metode rada koje su se koristile u istraživanju su Google Forms anonimna anketa koja se provodila nad općom populacijom. Sveukupno je sudjelovalo 125 ispitanika koji su punoljetne osobe. Rezultatima kroz provedenu anketu nad 125 ispitanika utvrđeno je kako populaciji nedostaje znanja i edukacije o poremećajima ličnosti. Zaključak ovog rada jest da je dobivenim istraživanjem utvrđena potreba za povećanjem edukacije kod opće populacije isto kao i kako bi se smanjila stigmatizacija nad oboljelim osobama.

Ključne riječi: stigmatizacija, edukacija, poremećaji ličnosti

11. SUMMARY

Personality disorders are pervasive, inflexible, and persistent patterns of behavior that cause significant suffering or functional impairment. Ten different personality disorders were identified, which were classified into 3 groups. Also, there are more and more people in the world who have been diagnosed with certain forms of personality disorder. There is no specific medicine for the treatment of personality disorders, but there are medicines such as antidepressants and anxiolytics that can help relieve symptoms. The very goal of this research paper is to present the knowledge and attitudes of the general population about personality disorders in society based on the collected data. The work methods used in the research are Google Forms anonymous survey that was conducted on the general population. A total of 125 respondents who are adults participated. The results of a survey of 125 respondents revealed that the population lacks knowledge and education about personality disorders. The conclusion of this paper is that the obtained research established the need for increasing education in the general population as well as in order to reduce the stigmatization of sick people.

Key words: stigmatization, education, personality disorders

12. PRILOZI

Anketni upitnik

1.Spol

- a) žensko
- b) muško

2.Dob

- a) 18-25
- b) 26-39
- c) 40-59
- d) 60<

3.Mjesto stanovanja

- a) Grad
- b) Selo
- c) Prigradsko naselje

4.Završeno obrazovanje

- a) Osnovna škola
- b) Srednja škola
- c) Fakultet

5.Znate li što su poremećaji ličnosti ?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

6. Jesu li poremećaji ličnosti nasljedni ?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

7. Jesu li poremećaji ličnosti izlječivi ?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

8. Imate li nekoga u svojoj obitelji/okolini da boluje od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti ?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

9. Označite vrste poremećaja ličnosti koje poznajete

- a) Paranoidni
- b) Shizotipni
- c) Antisocijalni
- d) Granični
- e) Histrionski
- f) Narcistični
- g) Shizoidni
- h) Izbjegavajući
- i) Ovisni
- j) Opsesivno kompulzivni
- k) Ne znam niti jedan

10. Označite one simptome za koje smatrate da su vezani za otkrivanje poremećaja ličnosti

- a) Sumanuto ponašanje
- b) Zatvaranje u sebe
- c) Psihička nestabilnost
- d) Konzumacija alkohola
- e) Povišeni krvni tlak
- f) Dugotrajno sjedenje
- g) Ne znam niti jedno

11. Tko sve može prepoznati promjene ponašanja kod osoba za koje postoji sumnja da boluju od nekog oblika poremećaja ličnosti ?

- a) Obitelj
- b) Susjed/da
- c) Rodbina
- d) Prijatelj/ica
- e) Profesori/ce
- f) Svi navedeni

12. Je li bi postojao sram da netko u vašoj obitelji boluje od određenog oblika poremećaja ličnosti ?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

13. Trebaju li djeca po vašem mišljenju učiti u školama o stigmatizaciji osoba koje boluju od psihičkih poremećaja ?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

14.Smatrate li da se u društvu sve više vrši stigmatizacija prema osobama koje boluju od određene vrste poremećaja ličnosti ?

- a) 1-uopće se ne slažem
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5-u potpunosti se slažem

15.Smatrate li da bi se trebalo više pričati o psihičkim poremećajima i bolestima u društvu ?

- a) Trebaju
- b) Ne trebaju
- c) Nisam siguran/na

16.Smatrate li da osobe koje boluju od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti mogu se zaposliti i biti u radnom odnosu ?

- a) 1-u potpunosti se ne slažem
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5-u potpunosti se slažem

17.smatrate li da biste mogli prepoznati neki oblik poremećaja ličnosti da se pojavi u vašoj obitelji ili okolini ?

- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

18.Smatrate li da su osobe koje boluju od poremećaja ličnosti opasne za okolinu ?

- a) 1-u potpunosti se ne slažem
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5-u potpunosti se slažem

19.Jesu li po vama obitelj i prijatelji važni kod podrške oboljelih od bilo kojeg oblika poremećaja ličnosti ?

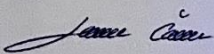
- a) Da
- b) Ne
- c) Nisam siguran/na

20.Smatrate li da psihoterapija može pomoći osobama koje boluju od određenog oblika poremećaja ličnosti ?

- a) 1-u potpunosti se ne slažem
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5- u potpunosti se slažem

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradio/la samostalno, poštujući načela akademske čestitosti, pravila struke te pravila i norme standardnog hrvatskog jezika. Rad je moje autorsko djelo i svi su preuzeti citati i parafraze u njemu primjereno označeni.

Mjesto i datum	Ime i prezime studenta/ice	Potpis studenta/ice
U Bjelovaru, <u>12. 11. 2024.</u>	LEONA ČOVIĆ	

U skladu s čl. 58, st. 5 Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, Veleučilište u Bjelovaru dužno je u roku od 30 dana od dana obrane završnog rada objaviti elektroničke inačice završnih radova studenata Veleučilišta u Bjelovaru u nacionalnom repozitoriju.

Suglasnost za pravo pristupa elektroničkoj inačici završnog rada u nacionalnom repozitoriju

LEONA ČOVIĆ
ime i prezime studenta/ice

Dajem suglasnost da tekst mojeg završnog rada u repozitorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu bude pohranjen s pravom pristupa (zaokružiti jedno od ponuđenog):

- a) Rad javno dostupan
- b) Rad javno dostupan nakon _____ (upisati datum)
- c) Rad dostupan svim korisnicima iz sustava znanosti i visokog obrazovanja RH
- d) Rad dostupan samo korisnicima matične ustanove (Veleučilište u Bjelovaru)
- e) Rad nije dostupan

Svojim potpisom potvrđujem istovjetnost tiskane i elektroničke inačice završnog rada.

U Bjelovaru, 12. 11. 2024.

Leona Čović
potpis studenta/ice

